

Kührner Éva

Százhusz éve született Eckerdt (Elekfy) Lajos a Szabolcs vármegyei Erzsébet Közkórház első szemész főorvosa

Az idén százhusz éve, hogy meglátta a napvilágot gagybatosi Eckerdt Lajos. (1.kép) Életútjának részletes, újabb levéltári adatokon nyugvó bemutatásával tisztelgünk emléke előtt, egyúttal kiegészítjük és pontosítjuk a Magyar Szemorvostársaság 2004-ben megjelent adattárában róla közöltek (3).

A szepesi szász származású Eckerdt Lajos 1887. augusztus 9-én született Liptószentmiklóson. Apja Eckerdt Elek pénzügyigazgató, kir. tanácsos, anyja Vértessy Laura. Tanulmányait Lőcsén és Léván kezdte. Utolsó két gimnáziumi évében a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban tanult, ahol az 1904/1905-ös tanévben érettségizett. Az iskolai értesítők tanúsága szerint különösen a természettudományos tárgyakból volt kiváló, ami meghatározta későbbi hivatását is. Egyetemi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultásán folytatta, ahol 1910. nov. 26-án avatták orvosdoktorrá (10).

Orvosi munkáját a nyíregyházi Erzsébet Közkórházban kezdte helyettes alorvosként, majd fél éven át a szolnoki közkórház dolgozója volt (4). 1912. március 22-én folyamodott a budapesti szemészeti klinikához díjas gyakornoki állásért, hogy a neves szemész Grósz Emil munkatársaként fejlessze tovább tudását. Később harmad, majd másod tanársegéd volt.

Az első világháborúban végig szolgált. A cs. és kir. 44 gyalogezred kötelékében népfőlkelő főorvosként, majd zászlóaljorvosként gyakorolta hivatását a szerbiai és az orosz fronton. 1916-tól az 500. sz. hadtáp kórház szemészeti osztályát vezette. Katonai szolgálata során elnyerte a „Vörös Kereszt II. osztálya bronz érdemérmét és a koronás arany érdemkeresztet” (4). Tudását a harci események közben is gyarapította, hiszen részt vett 1916. pünkösdjén a Magyarország Szemorvosai Egyesületének megtartott hadi gyűlésén (6). Klinikai állásról 1919 április 30-án mondott le, hogy visszatérjen Nyíregyházára (11)

Az 1899-ben megnyitott nyíregyházi kórházban egyre több volt a speciális ellátást igénylő szembeteg. A tízes évek elején az ápoltak 7 %-a, volt szemészeti eset, fele-fele részben gyulladás illetve valamilyen sérülés diagnózissal, de jócskán akadt hályog vagy daganat miatt műtétet igénylő beteg is (7). Kezelésük eleinte a sebészeti osztály két kórtermében történt. Felmerült tehát egy önálló szemészeti osztály felállításának a gondolata, melyet a megyei közgyűlés 1918 október 9-i ülésén a szemészeti főorvosi státuszt engedélyezésével szentesített (14). A helyi sajtó, a Nyírvidék egy hónappal később már tudósított arról, hogy Eckerdt Lajos szemészeti osztály vezető a budapesti szemklinika egyetemi tanársegédje munkába állt (9). A hírrel ellentétben a vármegye közgyűlése csak 1919 február 1-től nevezte ki az új főorvost. Fizetési besorolása a IX. fizetési osztály 1. fokozat, havi bére 197,5 P volt (1). Az új osztályt, a kórház „C” ún. tüdőbeteg pavilonjában helyezték el (13). Hat kórteremben összesen 46 ágyon gyógyultak a betegek. Hozzá kerültek kezelésre az iskolai szűréseken felfedezett súlyos trachomások és családtagjaik is. A szűréseket végző orvosok és Eckerdt Lajos áldozatos munkájának köszönhetően a harmincas-negyvenes évek fordulójára szinte eltűnt a városból ez a fertőző szembaj. Sebészeti téren specialitása a szaruhártya műtétek köre volt (2). Eckerdt fülész szakorvos is volt, így 1945 őszéig, dr. Keresztessy Tibor kinevezéséig, ő látta el osztályán a fül- orr- gégebetegeket is.

Egzisztenciájának megteremtése után 1921-ben házasságot kötött a diósgyőri vasgyár igazgatójának lányával, Ondrus Margittal. Három gyermekük született Katalin (dr. Regdon Györgyné), Tibor és Margit (Dohár Istvánné). A kor divatja szerint németes hangzású nevét 1943-ban magyarosította Elekfy-re.

1944 ősze sok szenvedést hozott Nyíregyháza számára. Szeptember 6-án szőnyegbombázás, majd október végén a német és szovjet csapatok között folyó harcok számos sebesülést és

nagy nélkülözést okoztak. A város ekkor többször is gazdát cserélt. Elekfy családjával együtt beköltözött a kórházba Báthori utca 10. szám alatti lakásáról, így néhány kollégájával együtt éjjel-nappal készen állt arra, hogy mentsek az életeket. Ezt nem csak orvosi értelemben tették, hanem a németek visszatérésekor úgy is, hogy a sebesült szovjet katonákat a kórház pincéiben a civilek között elbujtatták (8). Nem tettek egyebet, csak esküjük szelemében gyógyították a sebesülteket, legyenek azok németek oroszok vagy magyarok.

A város 1944. október 31-i felszabadulása után Elekfy főorvos hozzálátott a kórház életének újjászervezéséhez, hiszen a személyzet létszáma annyira leapadt, hogy a betegek ellátása lehetetlenné vált, hiány volt eszközökből és gyógyszerekből. A fronton, fogságban lévő vagy elmenekült munkatársakat új alkalmazottak felvételével, vagy a régi, nyugdíjas kollégák (pl. dr. Spányi Géza főorvos, Törös Béla kórházi gondnok) visszahívásával pótolta (12). Ebben az átmeneti időszakban lett ő a kórház ideiglenes igazgatója, mely posztot haláláig ellátott. Tagja volt a közalkalmazotti igazoló bizottságnak, többek között ő igazolta dr. Oláh Dániel neves bőrgyógyász főorvost. Részt vett a Magyar Orvosok Szabad Szakszervezete Szabolcsi Csoportja 1945. június 17-i megalakításában és elnöke volt mindaddig míg betegsége ágyhoz nem kötötte. Dr. Eröss János főispán „*az 1944. novemberétől végzett ideiglenes kórházigazgatói munkájának elismeréseként – kiemelve a legnehezebb időkben végzett hasznos szervezési munkálatainak értékét*”(2). 1945. március 15-én közkórházi tb. igazgató főorvosi címet adományozott neki.

Tagja volt az Országos Orvos Szövetségnek. Szemorvosok Egyesületének, az Országos Közegészségi Egyesületnek korábban a Budapesti Orvosegyesületnek. Jelentősebb tudományos tevékenységet nem folytatott, viszont gyakorló orvosként sokat köszönhetnek neki a város, a megye szembetegei. 27 éves Erzsébet Közkórházi működése alatt súlyos tbc-t szerzett, mely halálához vezetett. 1946. augusztus 22. délutánján tüdőgyulladás végzett vele. A kórház saját halottjának tekintette.

Eckerdt (Elekfy) Lajost a hetvenes években méltatlan támadások érték, a Volksbund szervezésével vádolták (15). A fennmaradt dokumentumok azonban önmagukért beszélnek, az igazi humánus orvos mintaképe volt. Emlékét a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Jósa András Oktatókórház sebészeti tömbjének falán elhelyezett orvosi arcképcsarnok egyik érme őrzi (5). (2. kép)

Irodalom:

1. Bene János, Margócsy József: Adalékok a százéves nyíregyházi kórház történetéhez (Szerk.: Nagy F). Nyíregyháza, 1999. 89. – 2. Fazekas Árpád: Dr. Elekfy (Eckerdt) Lajos. Egészségügyi Dolgozó, 1975. 19. évf. 9.sz. 5. – 3. Györffy István, Salacz György: A XX. században és az ezredfordulón működött Magyarországi szemorvosok életrajzi adattára. Bp. 2004. 62. – 4. Háger László (szerk.): Szabolcs vármegye fejlődése és kortörténete. 1929. 156. – 5. Jakó János: Medicina in numinis Szabolcs-Szatmár-Beregiensis. Nyíregyháza, 1999. 27. – 6. Jelentés a Magyarországi Szemorvosai Egyesületének hadi gyűléséről. Szemészet, 1916. 53.évf. Rendkívüli szám. 23. – 7. Jelentés Szabolcsvármegye „Erzsébet” Közkórházának 1912. évi működéséről. – 8. Némethi Gyöngyi: Nehéz időkben emberséggel. Ország Világ, 1975. 7. – 9. Nyírvidék 1918. nov. 16. 3. – 10. Semmelweis Egyetem Levéltára (SEL): Egyetemes orvosdoktorok aranykönyve 1878/79 – 1926/27. – 11. SEL: Iktatókönyv 1918-19. 7398. bejegyzés. – 12 Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Önkormányzatának Levéltára (SZSZBMÖL) IVB 401. 17 d. 6434/1945, 4 d. 329/1945, 3 d. 195/1945. – 13. SZSZBMÖL A vármegye törvényhatósága iratai IV. B 402 1923 aug 28 jkv. 1042 sz. – 14. SZSZBMÖL IV.B. 411.622. – 15. Szakolyi András: A nyíregyházi kórház emléktábláiról. Orv. Hetil. 1985 126. évf. 30. 2810.

1. kép: dr. Eckerdt (Elekfy) Lajos

2. kép: Eckerdt-érem (Tóth Sándor alkotása) a kórház orvosi arcképcsarnokában (5)